

מנדל שפירא הקים לו דואר

עיר בשם תוהו ובוהו

אמיתותו של בול רשמי למחצה מוטל בספק לאור האפשרות שכל אחד יוכל להדפיס בול משלו. כהוכחה לאמינות הבול ולערכו הבולאי, משמשת חותמת הדואר (בעיקר אם המכתב הוא רשום), ור העובדה שהמכתב מגיע לתעודתו. מושג זה נקרא בלשון הבולאים „מרוצה אמיתית“. מכתביו המוזרים של שפירא השיגו הוכחה זו. הם הוחתמו ב"דואר הראשי של חיפה, הגיעו לתעודתם. איש לא העלה על דעתו בחוץ-ל"א לבדוק אם אמנם רשומה וקיימת חברה ב"שם פאסקו. הבולים הור פיעו בקטלוגים הבינלאומיים לבולים, קיבלו על כן, גושפנקה רשכית של ערך בולאי. בעתון בולאי בינלאומי משנת 1948 מוזכרים הבולים שהגיעו, לדברי החוברת מהערים חיפה ותוהו-בוהו.

בחברת המכירות של חברת בולים אמריקאית, מסברואר 1952, נקבע מחירה של מעטפה מ"בויילת ב"ב בולי פאסקו לסך 32.5 דולר.

שפירא, שידע כי ערך כל סחורה נקבע הודות להיצע והביקוש בשוק, לא הציק את השוק בבוליו.

הביקוש אחיהם הלך וגדל. אולם שפירא עדיין לא ראה פרוטה כריחה, השקיע את כל כספו להבשרת הקרקע לעושר המקווה.

המועמד לכהן המלוכה

סוחריו הבולים בארץ קיבלו מכתב ביום מחבריהם בארצות-הברית ובכולם דרישה אחת: „הבו בולי פאסקו!“ היו כמה סוחרים שלא ידעו את מקור הבולים המוזרים אודותם סיפרו להם חבריהם. שפירא חילק מבוליו לכולם, חינום, הסוחרים, ש"רבים מהם ידעו שבולים אלה מזוייפים, התעלמו מידעיהם, אלף ברצון את בוליו, הפיצו אותם בכסף מלא בארצות-הברית.

בראותו כי הביקוש לבולי פאסקו הולך וגדל, הדפיס שפירא 1500 גליונות נוספים בעלי 45 בול גליון. כדי להעלות את ערכם, הדפיס כמה הדפסות טעות. בתמונה האווירון שבבול נראה כשהוא סס על גבו. הוא התקשר עם רופא-השיניים סול ניק מנתניה, מי שסען בשעתו שהוא נצר למשפחת דוד ומועמד לכתר המלוכה בישראל. אלה, גם הוא חובב וסוחר בולים, עמד להגר לקנדה, הסכים לקבל משפירא כמות גדולה של בוליו לשווק בצפון-אמריקה.

חיושי לא הסכים

אולם כאן השיגו הגורל, בדמות הציבור המאורגן של בולאי ישראל, שמצאו כי שפירא איננו משלהם.

ד"ר אופיר, יושב-ראש אגודת הבולאים, הגיש נגדו תלונה רשמית על זיוף ב"ר לים. לשוא ניסה שפירא להציע את הפ"צ בוליו לעיריית חיפה, הסכים גם להעמיד לרשותו 16 אלף בולים יקר-ערך כדי שתקים מוזיאון בולאי. אולם היה מאוחר מדי. אפילו עיריית חושי לא הסכימה לכך. נגד שפירא הוגשה תביעה פלילית בפני בית-המשפט המחוזי בחיפה. שפירא הורשע, נידון למאסר שלוש שנים על תנאי. כשבוע שעבר עסקו שלושה פקדי בית-המשפט בהשמדת כל בוליו של שפירא ש"הוחזרו על ידי המשטרה. פקיד בית-המשפט א"שר: „כל המוצגים הושמדו כחוק!“ הנאשם עזב את הארץ עני וחסר כל על מנת לבקש מזל במקום אחר.

הדפסות-טעות נדירה ביותר, בעלת ערך רב בשוק הבולאי.

בולמוס הבולים תקף גם את מנדל שפירא.

עליות פאסקו

כאדם המטורף לבולים, עמדה בפניו השאלה שהטרידה לפניו דורות רבים את הדני המטורף: להיות או לחדול. הוא לא היסס הרבה, החליט להקים בעצמו חברה לשרות-יעזר בולאים, שתתן לו

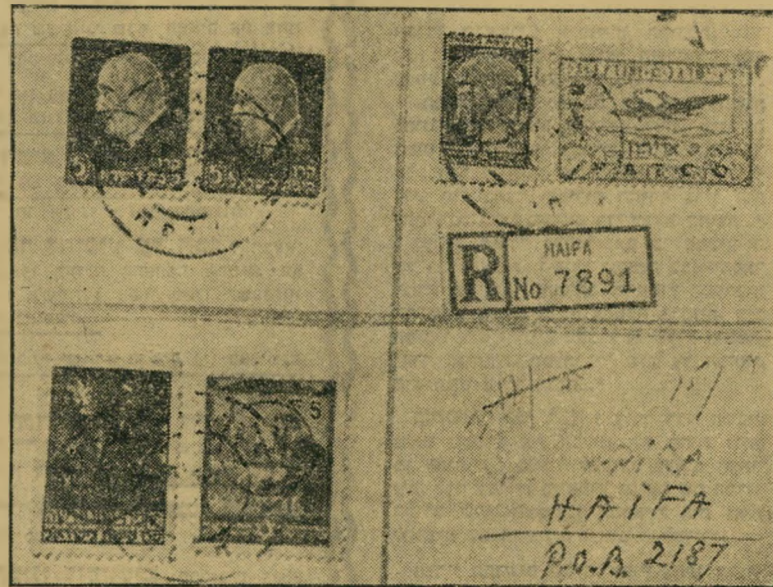

בולו של שפירא

רמטכ"ל ההגנה הבטיח לעיין

בוליו את ערכם הבולאי.

על אלפי גליונות נייר כתיבה ומעטפות, הדפיס את שם חברתו — פאסקו, ראשי תיבות של המלים האנגליות „חברת ההובלה האווירית הארצישראלית“. הוא מצא לה גם כתובת: „משרדו של ידידו, ע"ד שפירא. מנדל הדפיס את המלה פאסקו על בוליו שגולפותיהם נמצאו מזמן בידי. הוא היה בעל 45 אלף בולים, רובם נשאו את הכתיבת פאסקו, חלקם נשארו עם הכתובת אוירון.

מעטפת מכתבים מימי הבראשית, עם בול שפירא

נצר מבית דוד נסע לקנדה

שפירא התרוץ הריץ מכתבים לכל ידידיו הבולאים, הסביר כי חברתו קמה בימים חרום כדי לשרת את קהל כותבי המכתבים. הוא הודיע כי חברתו שולחת את המכתבים לרומניה, איטליה וארצות-אחרות, ומ"ש" מובלים מכתביו למקומות יעודם (לרוב ארצות-הברית) באמצעות מטוסי-דואר רגיל. על מכתביו אלה הדביק שפירא בולי דואר של תקופת המנדט, בולי דואר של הק"ר הקיימת, הוסיף עליהם את בולי חברת אוירון ופאסקו. המכתבים נשלחו לרחבי העולם.

הזמין גלופות והכין דוגמות כדי להציג בפני איש ההגנה.

אך יהושע אייזיק שמע בשיעמום בולס את דבריו של שפירא, התבונן ברפרוף במו"צ. כאיש פעלים נמרץ לא אהב נודניקים. הברקתו המסתורית של בן-שיחו לא עוררה בו, משום מה, כל התפעלות. „תגיש לי את הצעותיך בכתב“, השיב בהבעה משועממת, קם ממקומו. השיחה נסתיימה.

ההצעה היתה יכולה להקסים איש-עסקים ברדעת. חברת אוירון סברה אחרת. כאחת מישיבות החברה, לאחר שדנו כבר בכל סעיפי סדר-היום, העלה אייזיק את הצעתו של שפירא בפני חבר המנהלים ה"עייפים מיום הישיבות הארוך. ההצעה נדחתה.

המנהלים העייפים הלכו הביתה. בולו של שפירא נשאר על שולחן הדיונים כאבן ש"אין לה הופכין. הוא לא זכה אפילו ל"תשובה.

תוהו ובוהו בוראי

שפירא המשיך בעיסקותיו הרגילות. כליגשק חלודים ובחליראיים לשימוש הוסיפו לעבור תחת ידי. הוא שמר על בנייני הסכנון בלילות קרים, בילה את ימי הקיץ הלוהטים בצריף הפח של מכבי"אש מתנדבים. כך מצאה אותו מלחמת תש"ח.

מצב התוהו ובוהו שהשאירו האנגלים עם סיום המנדט, היה זמן אידיאלי לכל בעל חברה בולאית. כי עם חילוף שלטון מופ"ץ עים תמיד בולים זמניים, חותמות לשעה או לשבוע, ועסק הבולאות משגשג או ופורח.

מאין יכולת כספית וטכנית להדפיס אז בולים חדשים, הוצאו ממחסניה העשבים של הקרן-הקיימת-לישראל כל הבולים הישנים שהודפסו אי-פעם. כל מנהלי בתיהספה, ש"כרשותם נמצאו אז בולי הקרן הקיימת להד"

מנדל שפירא (50) היה אהוב מאד על חבריו בעבודה במחנה הצבא הבריטי שבטריה, ליד חיפה. מדי פעם הביא הגבר שבה-השעיר בולים לילדיהם, סיפר על אוסף בוליו, על קשריו הבולאיים שהשתרעו מגרנד לנד עד צילי ומוף הנהב. הבולים לא היו עיסוקו היחיד של מנדל שפירא, נמוך הקומה, הוא שימש גם נשק ב"הגנה, שומר לילה בסכנון החיפאי ששימש כמרכז הסליק הגדול ביותר בחיפה, חבר בגדוד מכבי"אש מתנדבים, מוסד שגם היה הסוואה כמעט-רשמית לאנשי ההגנה בתקופת המנדט.

איש צעק: מצאתי!

שפירא לא היה איש נוכח מצוקתה הכספית של ההגנה. הכלים העלובים שעברו תחת ידי המאומנות העידו על מצוקה זו. מצבו הכספי של שפירא עצמו אף הוא לא היה מזהיר. שפירא, בעל לאשה חולנית ואב לבן, חי בצמצום ממשכורתו הדלה כפקיד קטן וישר במחנה הצבאי. הוא חי פש תרופה נגד מצוקת הכלל והפרט. לילה אחד, בשנת 1945 כששכב עד ומת-לכט, קפץ לפתע ממיטתו כארכימדס מג"ד גית המבטלות; וכמוהו קרא „מצאתי!“ הרעיון שביצבץ בלב שפירא היה לנצל את בקיאותו הבולאית, שהיתה ידועה לכל מכבר בול בישראל, הדרך לעצמאות כלכלית, כך החליט, רצופה בולים טובים.

במדע הבולאות קיימים שני סוגי בולים: בולים רשמיים המודפסים על המכתב ביום כדמי הובלת המכתב והמוצאים על ידי המבטלות; ו"תחתי בולים", רשמיים ל"מחצה, המוצאים על-ידי חברות פרטיות הגובות דמי שרות עבור הובלת המכתבים. רעיונו של שפירא היה פשט בהחלט: "חב"רה ישראלית תקים שרות דואר נוסף ל"שרות רגיל, תוציא לצורך זה תחום רשמיים-למחצה בכמות מוגבלת. תחייב-בולים אלה יודבקו על המכתבים נוסף לבולי ה"דואר. תחידוש בתחום אלה: בפעם הראשונה בהיסטוריה יוטבע עליהם השם „ארץ-ישראל“, שם שממשלת המנדט, מתוך ס"בות ברורות, לא רצתה להכיר בו. בולים אלה יעשו שרות לאומי חשוב, ואספני הבולים בעולם יקפצו עליהם, ישלמו תמורתם סכומים גדולים.

תגיש לי בכתב!"

שפירא חשב כי על חברה הקרובה להגנה להוציא את הבולים-תחום, חב"רה שתחיה רשמית למחצה בעיני ה"ש. החברה שנראתה לו ביותר: חברת-התעורפה היהודית הראשונה, אוירון, שהיתה בע"לוח הסוכנות ותחת השפעת ההגנה.

כשיצא פרופסור יוחנן רטנר מאחת הישיבות שהעניו בהשקיעו במטה ההגנה ששכן בסכנון, מצא לפניו את מנדל שפירא שביקשו להקשיב לדבריו. כצורה מגומגמת במקצת הירצה לפניו את רעיונו. רטנר הסכים להפגישו עם מפקד ההגנה, יעקב דוסטובסקי.

שפירא ראה זאת כנצחון אישי. בימים של קונספירציה קשה היה להיפגש אישית עם מפקד ההגנה. דורי הקשיב לדבריו בשימת לב, הסכים עקרונית לרעיונו, החליט להפגישו עם האחראים לענייני כספים.

אחרי שבועות של כיתות רגליים, פגשו שות במקומות-סתר ושיחות אינסופיות, הוס"כ כי י"פגש עם יהושע אייזיק, נציג ההגנה בחברת אוירון.

שפירא, שכבר ראה בעיני רוחו את בור לו משוטט בעולם כולו, התוהה את צורתו,

* מאוחר יותר: אלוף יוחנן רטנר, נס"פח צבאי ראשון בשגרירות ישראל ב"ברית המועצות.
** מאוחר יותר: רב-אלוף יעקב דורי, כיום, מנהל הסכנון.